

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 23 • год. CIV • 4 декември 2025 г. • цена 1 лев / 0.51 € www.stdbg.org
Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

УЧЕНИЧЕСКИ КОНКУРС
„ГЕРОИТЕ НА ТРАКИЯ“

ДЕЦАТА НА ТРАКИЯ
ЗА ГЕРОИТЕ НА ТРАКИЯ

На стр. 2–3

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ТЕМА: „ТРАКИЙСКИЯТ ВЪПРОС В БЪЛГАРО-ТУРСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ ПРЕЗ XX–XXI ВЕК“ (ПО СЛУЧАЙ 100-ГОДИШНИНАТА ОТ АНГОРСКИЯ ДОГОВОР)

Тракийският научен институт (ТНИ) отбеляза с научна конференция 100 години от Ангорския договор. Организатори на събитието бяха ТНИ и Съюзът на тракийските дружества в България (СТДБ), а любезен домакин Университетът за национално и световно стопанство.

Мероприятието беше уважено от проф. Димитър Димитров – ректор на

Върляков – изпълнителен директор на РАО „Тракия“ и от научни организации.

Ректорът на УНСС проф. д-р Димитър Димитров сподели, че е потомък на тракийски българи, което го свързва с тракийската кауза, със Съюза на тракийските

ръководено от проф. Боряна Бужашка, с доклади участваха:

Чл. кор. проф. Васил Проданов – Алтернативни интерпретации и сблъсъци на паметта на българите и турците и Тракийският въпрос.

Проф. Проданов направи отчет и за извършеното от Тракийския научен институт през 2025 г., като акцентира на основните направления от неговата дейност.

Проф. Светлозар Елдъров – Дипломатическата предистория на Цариградския договор от 16/29 септември 1913 г.

Доц. Ваня Стоянова – Към предисторията на Ангорския договор.

Д-р Красимира Узунова – Вътрешно-тракийската организация и войводата Т. Николов (1920 – 1925 г.).

Във **второто заседание**, с водещ чл. кор. проф. Васил Проданов, участие взеха:

Проф. Боряна Бужашка – Ангорският договор 1925 г. – между възхвалата и отрицанието.

Емилия Славкова – Ангорският договор, статутът и съдбата на тракийските българи.

Стоян Райчевски – Протестът на тракийските бежанци срещу Ангорския договор.

Виолета Костова – Преговорите в Ангора, отразени в български вестници, 1924–1926 г. („Демократически сговор“, „Слово“, „Пряпорец“, „Мир“, „Борба“ – Пловдив).

Проф. Евгения Калинова – Ангорският договор и изселническият проблем в българо-турските отношения.

В **третото заседание**, председателствано от проф. д. ист. н. Светлозар Елдъров, с доклади и научни съобщения участваха:

Петър Воденски – Дипломатически усилия и

проблеми при изграждането на съвременната договорно-правна база на междудържавните отношения между България и Турция

Д-р Петя Павлова – Мястото на Тракийския въпрос в Договора за приятелство, добросъседство, сътрудничество и сигурност между България и Турция от 1992 г.

Антон Иванов – Българо-турската граница в района на устието на р. Резовска и залива на вливането ѝ. Граничен спор и уреждане на разграничаването на морските пространства в неговата акватория (1913–1999 г.)

Д-р Мариян Карагьозов – Турското влияние на Балканите и неговите лимити в началото на XXI век

Доц. Иван Винаров – „Душевните граници“ на Ердоганова Турция

Д-р Ваня Иванова – Делото на тракийци за съхранение на българското културно-историческо наследство в Одринска Тракия

Конференцията приключи с ползотворна дискусия.

УНСС, Красимир Преманов – председател на Съюза на тракийските дружества в България, Антон Хекимян – общински съветник в СОС, представители на Военна академия „Г. С. Раковски“, Краснодар Беломорски – зам.-председател на ЦР на СТДБ, членовете на ЦР на Съюза: член-кор. проф. Георги Михов, посланик Георги Димитров, проф. Павел Демиров, членовете на ВК на СТДБ: Владимир Лайшев и д-р Люцкан Петров, представители на Тракийския научен институт, студенти, преподаватели и докторанти в УНСС.

Председателят на СТДБ Красимир Преманов откри тържествената част на конференцията с благодарност към проф. Димитър Димитров за домакинството, партньорството и любезното съдействие за организиране на

настоящото събитие, както и на всички участници и гости, които с присъствието си уважиха научната конференция.

Доц. д-р Ваня Стоянова – научен секретар на ТНИ прочете поздравителен адрес, изпратен от Илияна Йотова – вицепрезидент на Република България.

Поздравителни адреси бяха получени от проф. Иван

дружества в България и Тракийския научен институт като институции за опазване на паметта, на тракийското историческо и културно наследство.

След тържествената част започна научната конференция, организирана в три заседания, в които участие взеха водещи български учени.

В **първото заседание**,

ВРЕМЕ ЗА АБОНАМЕНТ 2026 г.

Ако не сме ви разочаровали
и вярвате, че „ТРАКИЯ“ е
Вашият вестник, във всяка
пощенска станция или в офисите на
ДОБИ ПРЕС може да се абонирате.
Цената на 1 бр. е: 1 лв. / 0.51 €

Стойността на
годишен абонамент
за 24 бр. е: 24.00 лв. / 12.27 €

КАТАЛОЖНИЯТ НОМЕР
НА В. „ТРАКИЯ“ Е 759.

Тракийската кауза
заслужава Вашата подкрепа.

Два пъти в месеца
очаквайте в. „ТРАКИЯ“

ДЕЦАТА НА ТРАКИЯ ЗА ГЕРОИТЕ НА ТРАКИЯ

Стефани Тихомирова Иванова, 6 клас,
СУ „Константин Петканов“, Бургас

Когато си мисля за героите на България, винаги си представям смели хора, които са се борили не само с оръжие, но и с духа си. Такъв за мен е Христо Силянов. Той е бил не само войвода, но и писател, поет и историк. Името му е свързано с Тракия, защото той е живял за нея, воювал за нея и писал за нейните страдания.

Христо Силянов се родил в Цариград през 1880 г. Макар да израснал далеч от България, той още от дете чувствал, че принадлежи на своя народ. Слушал за робството, за борбите на българите и в душата му се раждало желание да бъде част от тази борба.

Когато пораснал, учил много, защото обичал знанието. Но в същото време усещал, че книгите сами по себе си не стигат. Той искал да е сред хората, които се жертват за свободата.

Младият Христо се присъединил към Вътрешната Македоно-одринска революционна организация. Там намерил своя път – пътя на борбата. Скоро той станал четник, а след време и войвода. Неговата чета обикаляла Тракия, където хората страдали най-много.

Вечерите край огъня били неговото време. Докато другите почивали, той записвал в тетрадки всичко видяно – страданията на народа, героизма на четниците, болката и надеждата. Така постепенно Христо Силянов започнал да се превръща не само в борец, но и в летописец на свободата.

Една от най-важните страници в живота му била участието в Преображенското въстание през 1903 година. Заедно с други герои – Михаил Герджиков, Георги Кондолов и много други – той вдигнал на оръжие българите в Одринска Тракия.

В онези дни планината ехтала от гърмежи и песни. „Свобода или смърт!“ – викали въстаниците. Христо бил сред тях, с оръжие в ръка, готов да загине. Той знаел, че въстанието може да не успее, но вярвал, че жертвата е нужна, за да живее България.

Когато въстанието било потушено, стотици села

ХРИСТО СИЛЯНОВ – ГЛАСЪТ И ГЕРОЯТ НА ТРАКИЯ

били изгорени, а хиляди хора останали без дом. Христо Силянов не можел да мълчи. Тогава той взел перото и започнал да пише, за да знае светът какво се е случило в Тракия.

Христо Силянов не бил обикновен четник. Той бил и поет. В стиховете си описвал мечтата за свобода, болката на поробените и любовта към родината. В тях се усещало, че зад оръжието му стои чувствителна душа.

По-късно той написал и книги за въстанията – „Освободителните борби на Македония“ и други. Тези книги са като съкровище, защото в тях са запазени спомените за героите за битките, за жертвите. Без Христо Силянов много от тези истории щяха да бъдат забравени.

За мен Христо Силянов е Герой на Тракия не само защото се е сражавал там, но и защото е дал на бъдещите поколения глас – гласа на страдалците и борците. Той е бил там, когато пушките гърмели, и е писал за онова, което виждал със собствените си очи.

Виждам го като мъж със сериозен поглед, който върви по планинската пътека – в едната ръка държи пушка, а в другата – тетрадка. Това го прави различен от другите войводи – той е едновременно войник и писател, оръжие и слово в едно.

Христо Силянов преживял много – борби, разочарования, изгнания. Но никога не изоставил своя идеал. До края на живота си той останал верен на Тракия, на Македония и на България.

Днес, когато четем стиховете и книгите му, ние се връщаме назад във времето. Чуваме гърмежите на въстаниците, виждаме горящите села и смелите лица на четниците. И разбираме, че свободата не е дошла сама – тя е плод на жертви и борба.

За мен Христо Силянов е истински герой. Той е човек, който е воювал с оръжие и писал със слово. Чрез него Тракия е намерила своя глас. Неговият

живот ни учи, че свободата се пази не само с битки, но и със спомени.

Когато си спомняме за Христо Силянов, ние не мислим само за миналото – мислим и за бъдещето. Защото народ, който помни героите си, никога няма да загине.

ЯНИ ПОПОВ – ГЕРОЙ НА ТРАКИЯ

Николай Владимиров Циронков, 4 клас,
СУ „Константин Петканов“, Бургас

Когато мисля за героите на България, моят ум веднага се изпълва с образи на смели мъже и жени, които са давали живота си за свободата на народа. Един от тях е Яни Попов – човек, чиято история ме вдъхновява и ме кара да се гордея, че съм българин. За мен той е истински Герой на Тракия.

Яни Попов е роден през 1882 г. в малкото село Звездец, скрито в Странджа планина. Селото било спокойно и красиво, но животът там бил тежък. Хората работели земята, гледали добитък и живеели скромно. Яни още като дете виждал страданията на своите съселяни. Турците взимали данъци, отнемали добитък и унижавали народа. Това оста-

вило рана в младото му сърце.

Като момче Яни обичал да слуша старите истории за хайдутите и войводи, които се борили за свобода. Седял край огнището и слушал с широко отворени очи. В сърцето му се раждала мечта – да стане войвода, който ще освободи своя народ. Когато пораснал, Яни Попов вече бил решен да се посвети на борбата. Той се присъединил към Вътрешната тракийска революционна организация. Това било място, където се събирали смели хора, готови да дадат всичко за свободата.

Яни не мислел за личната си безопасност. Той казвал: „Свободата е по-ценна от живота.“ Станал четник и скоро се издигнал до войвода. Неговата дружина била смела и вярна. Често обикаляли Странджа планина, за да пазят народа и да подготвят действия срещу турските власти.

Преди Преображенското въстание от 1903 г. Яни Попов и другите войводи работели много тайно. Те кроели планове, обучавали четниците и събирали оръжие. Нощем се събирали около огъня, а Яни им разказвал за мечтата си – България свободна, без робство и страдание.

Продължава на 3-а стр.

ДИМИТЪР МАДЖАРОВ – ВОЙВОДАТА, КОЙТО НЕ СЕ ПРЕДАДЕ

Йоанна Иванова Стойчева, 6 клас,
СУ „Константин Петканов“, Бургас

Историята на България е изпълнена с герои, чиито имена светят като звезди в тъмното небе на робството. Сред тези имена е и това на Димитър Маджаров – войводата, който посветил целия си живот на Тракия и на Родопите. Неговата съдба е белязана от храброст, вяност и безкрайна любов към народа.

Димитър Маджаров се родил в село Мерхамли (днес в Гърция), в края на XIX век. Детството му било трудно – в къщите на селяните нямало богатство, а само труд, пот и страх. Вечерите били тихи, но неспокойни – хората шепнели за набезите на башибозуци, за сълзите на майките, за опожарените домове. Малкият Димитър слушал тези разкази и в душата му се надигала болка, която скоро щяла да се превърне в решителност.

Веднъж, когато бил още момче, той видял как турски войници нахлуват в съседно село и отвеждат мъже в неизвестност. Това го белязало завинаги. В очите му останал образът на стар човек, който паднал на колене и прошепнал: „Кой ще ни защити?“ Тогава Димитър си дал обет – че един ден ще бъде този защитник.

Когато пораснал, той вече бил висок, як и с горд поглед. Към него се събирали млади мъже, готови да се борят. Така се родила четата на Димитър Маджаров. Те обикаляли Родопите, Беломорието и Одринска Тракия. В планините се чували не само песните на пастирите, но и маршовете на смели четници.

„Братя, нека не забравяме защо сме тук“ – казвал им Маджаров край огъня. „Не за злато, не за слава, а за нашите майки, за нашите деца и за бъдещето на България!“ И четниците му го гледали с уважение, защото знаели, че думите му не са празни – той самият вървял винаги отпред, готов да поеме първи ударите.

Въстанието от 1903 г. – Преображенското – било пламък, който разтърсил Одринско. Маджаров бил сред тези, които вдигнали народа на оръжие. Макар въстанието да било потушено с кръв и огън, той не се отчаял. Дори след поражението четата му продължавала да обикаля селата, да дава кураж на изплашените хора и да ги пази от разбойници.

Хората го наричали „войводата на Родопите“. Когато някое село било нападнато, Маджаров се появявал като буря. Врагът се страхувал, а българите го благославяли. Има разкази как веднъж спасил цяло село от разорение, защото се появил с четата си в най-тежкия момент и прогонил нападателите.

Но Маджаров не бил само воин. Той бил и човек със сърце. Често делеял залъка си с бедните, оставял част от плячката, за да нахрани гладните деца. Веднъж, след тежка битка, неговите четници намерили осиротяло момченце. Докато другите се чудели какво да правят, Маджаров го прегърнал и казал: „От днес ти си едно от нашите деца. Ние ще те пазим.“

Такива постъпки карали хората да го обичат още

повече. За тях той не бил просто войвода, а баща, закрилник и пример.

Димитър Маджаров преживял тежки години – предателства, рани, изгнание. Но никога не изоставил народа си. До края на живота си останал верен на клетвата си – че ще бъде защитник на българите в Тракия.

Днес неговото име носи български град в Хасковска област – Маджарово. Това е знак, че народът не забравя своите герои. Когато чуя това име, си представям силния мъж с оръжие в ръка, който крачи гордо из

планините и повтаря на четниците си: „България е в сърцата ни и докато тя живее в нас, никой не може да ни победи.“

За мен Димитър Маджаров е пример, че героизмът не винаги се измерва с победи. Понякога той се крие в постоянството, в непокорството, в силата да продължиш, дори когато светът се срутва около теб. Той е бил светлина в мрачните времена и тази светлина още свети.

И докато си спомняме за него, Димитър Маджаров ще остане жив – войводата, който никога не се предаде.

Продължава от 2-а стр.

ЯНИ ПОПОВ...

„Един ден ще бъде нашият ден,“ казвал той. „Ще възродим нашата страна.“

Четниците вярвали в него. За тях Яни не бил само войвода, а водач, брат и герой. Когато денят за въстанието дошъл, Яни Попов бил сред първите, които тръгнали към бойното поле. В Странджа планина гърмежите се смесвали с песните на четниците. „Свобода или смърт!“ – ехтял викът им в мрака.

Яни водел своята дружина смело напред. Той вървял в първите редици без страх, с високо вдигната глава. Срещу тях стояли по-големи и по-добре въоръжени сили, но в очите на Яни имало решителност. Той знаел, че борбата е за идните поколения.

Сраженията били тежки. Четниците давали жи-

вота си, но духът им не се сломявал. Яни Попов загубил много другари, но продължил да се бори. За него всеки ранен и всяка жертва били доказателство, че свободата е ценна.

Въстанието било потушено жестоко. Много села били изгорени, хиляди бежанци напуснали домовете си. Но Яни Попов не се предал. Той продължил да работи за народа, да помага на тракийските бежанци и да пази спомена за загиналите. Организирил нови чети, обучавал млади хора и разказвал за героите на Тракия. За него борбата не свършвала след войната. Свободата трябвало да се пази всеки ден.

Яни Попов бил човек с голямо сърце. Той не бил войвода само в боя, а и в живота. Помагал на бедни-

те, защитавал слабите и обичал народа си като брат. За него България била не просто земя, а дом, който трябвало да се защити.

Хората го помнели като смел мъж, който не се страхувал от опасност. Те казвали: „Яни Попов е светъл пример за чест и доблест.“

Днес, когато аз седя и пиша за Яни Попов, усещам как сърцето ми се изпълва с гордост. Той е герой, който е дал живота си за свободата на България. И макар да е минало много време, неговото име остава в нашите сърца.

За мен Яни Попов е символ на смелост, чест и любов към Родината. Той показва, че истинският герой не се ражда, а се създава чрез делата си.

Затова ще запомня неговата история и ще я разказвам на моите приятели – защото героите като Яни Попов трябва да живеят завинаги.

ТРАКИЙЦИ ПРАЗНУВАТ ДЕНЯ НА ХРИСТИЯНСКОТО СЕМЕЙСТВО

КРУМОВГРАД

НЕДКА ОНОВА

Въведение Богородично или Света Богородица Пречиста, е един от най-големите християнски празници, Българската православна църква отбелязва празника на 21 ноември и като Ден на християнското семейство. В българската традиция този ден се свързва с: посещението на църква – семействата присъстват на литургия, за да поискат благословия и здраве за дома си; с приготвянето на хляб или пита, символизиращи сплотеността на семейството; събиране около трапезата, на която се споделя топлината на дома и се разказват истории за старите традиции.

По традиция членовете на Тракийско дружество „Тракия – 1922“ в Кривопаланка отбелязаха този ден с празнично тържество, на което си припомниха за пореден път силата на семейната любов, важността на духовното възпитание и традициите, за това колко е важно да има мир, взаимна подкрепа и единство във всеки дом.

В тържеството участваха певческата група към дружеството и поетесата Лиляна Караджова, която изпълни свои стихове.

Ден на християнското семейство

ЛИЛЯНА КАРАДЖОВА

Днес на християнското семейство е ден...
всеки своя половинка да има,
от Бог да бъде благословен,
да посрещне своята „зима“!

Да живеем добре и щастливо...
Нека всеки има свое гнездо!
Пълно с обич, топло да е то,
и дните пъстри, не сиви!

Да сме радостни, че се обичаме!
Да черпим надежда и нови сили!
Във вяроност вечна да се вричаме,
Един към друг да бъдем мили!

РАДОСТИНА ПРАМАТАРОВА

Денят на християнското семейство по традиция събра за празника голямото семейство на тракийци от нашия град, а вече и от село Кубадин, които отско-

ро станаха членове на ТД „Лазо Лазов“. Със смях, танци, песни и наизустни не усетихме как мина времето, но най-хубаво беше общуването с хората от групата.

След поздрав на Маври Мавров, председател на ТД „Лазо Ла-

зов“, Радка Стоянова ни запозна с историята на празника, какво представлява и защо се тачи от българския народ.

Пожелаваме на всички здраве и благоденствие на семействата ви!

СРЕДЕЦ

ДЕЛОТО НА ТРАКИЙЦИ ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКОТО КУЛТУРНО–ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО В ОДРИНСКА ТРАКИЯ

Доклад, представен по време на научната конференция, проведена в УНСС на 28 ноември 2025 г.

Д-Р ВАНЯ ИВАНОВА

Източна (Одринска) Тракия е част от Тракия, включваща турските вилаети Лозенград (Къркларели), Родосто (Текирдаг) и Одрин (Едирне), както и европейските части от вилаетите Истанбул и Чанаккале. Към Източна Тракия принадлежи и остров Имброс (Гьокчеада), част от турския вилает Чанаккале. Част от Източна Тракия са и районите на Свиленград и Малко Търново, които остават в България съгласно Цариградския договор от 1913 г.

В българската историческа литература под Източна Тракия се разбира Одринска Тракия – територията, на запад от линията Мидия – Енос, която по Лондонския договор (1913 г.) е отстъпена от Османската империя на България.

Основното население в Одринска Тракия през XIX в., е българско. Безспорното мнозинство на българите е признато от Високата порта през 1870 г., когато султанът издава ферман за самостоятелна българска църква и очертава границите на Българската екзархия. За втори път това мнозинство е признато от Великите сили на Цариградската конференция през 1876 г. Тогава, въз основа на етническия състав на Балканския полуостров, те очертават границите на Санстефанска България, в която влиза почти цяла Одринска Тракия. Най-сериозното доказателство за преобладаващия български характер на населението е направено със средствата на науката от изследователи като немския професор Ернст Дотаин, украинския професор Г. Д. Флоринский, руския учен В. Теплов, пражкия професор Л. Нидерле, българските изследователи Стою Н. Шишков и акад. Л. Милетич.

Високата порта се стреми да промени облика на Източна Тракия, за да не допусне българското население в близост до Цариград и Дарданелите. След Преображенското въстание от 1903 г. много българи са принудени да напуснат родните си места. През лятото и есента на 1913 г., нарушавайки Лондонския мирен договор от 17 май с.г., с който приключва I-та Балканска война, турски войски навлизат в българските територии и реокупират Одринска Тракия, обезбългарена чрез избиване и прогонване на българското население. Трагедията, сполетяла стотици хиляди тракийски българи, няма аналог в новата ни история.

Въпреки изследствата, документираните от фондация „Карнеги“ в доклада ѝ от 1914 г. и от академик Любомир Милетич в книгата му „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“, потомците на тракийските бежанци спазват завета на предците си „Да не забравят, но да не отмъщават“. Паметта за миналото им дава основание да ценят свободата, да отстояват правото за живот в мир, да съхраняват и популяризират тракийското историческо и културно наследство, чието

Позлатеният купол на църквата „Свети Вмчк Георги“

присъствие в Одринска Тракия е увековечено чрез български храмове и училища, които днес са символи на българската им идентичност.

Усилията на тракийци за съхранение на културно-историческото наследство са насочени в няколко направления. На първо място това са инициативите за възстановяване и обновяване на българските храмове в гр. Одрин. Известен факт е, че в Одрин днес са запазени две български православни църкви – „Св. Св. Константин и Елена“ и „Свети Великомъченик Георги“, построени съответно през 1869 и 1880 г. от българската община в града.

След Балканските войни (1912–1913), когато стотици хиляди тракийски българи са прогонени от Източна Тракия, църквата „Св. Св. Константин и Елена“ остава безстопанствена и постепенно започва да се руши. Неколкократно е била обект на иманярски набези, а в края на 80-те години на XX век е опожарена и разграбена.

В подобно положение е и храмът „Свети Великомъченик Георги“, който през 1951 г. затваря врати за богомолците и сградата

постепенно започва да се руши. Поддръжката на българските светини се поема от потомствения българин Филип Чъкърък, който до 2006 г. полага грижи за тях. След неговата смърт това свято дело е продължено от сина му Александър Чъкърък.

През 1993 г. Съюзът на тракийските дружества в България започва набиране на средства за обновяване на храмовете в Одрин и превръща родолюбивата инициатива в общонационално дело, което се подкрепя от държавните институции, от Светия синод на Българската православна църква (БПЦ) и от българската общественост.

През 2001 г. в България е изготвен проект за реставрацията на храма „Свети Великомъченик Георги“, чиито ремонт приключва на 30 април 2004 г. Обновеният храм е открит тържествено на 9 май 2004 г. в присъствието на български и турски официални лица, ръководството на СТДБ, дипломати и общественици.

През 2019 г., след ремонт, чийто последен етап е свързан с изработване позлата на купола, монтиране

на керамични икони на четирима евангелисти и въздигане на нов златен кръст, приключва реставрацията и реконструкцията на българската църква „Свети Великомъченик Георги“ в Одрин. По този повод на 12 май стотици потомци на тракийските бежанци изпълват светата обител. Признание за тяхното дело за съхранението на културно-историческото наследство, са словата на митрополит Киприан и на директора на дирекция „Вероизповедания“ Емил Велинов. Негово Високопреосвещенство подчертава, че храмът с

ни от българската държава, тракийските дружества и много граждани. На тракийци принадлежи идеята да дарят средства за три камбани и за построяването на камбанария в двора на църквата „Св. св. Константин и Елена“, от която да звънят, напомняйки на поколенията, че българският дух е жив.

На 14 септември 2008 г. църквата „Св. св. Константин и Елена“ е открита и осветена от русенския митрополит Неофит, епископ Наум, свещеници от София и Свиленград, в присъствието на официални български представители на

Камбанарията в двора на църквата „Св. св. Константин и Елена“

Паметник на Българския екзарх Антим I в двора на църквата „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин

новия купол ще показва винаги, че в Одрин има и ще има православни, и че тракийци тачат своя дом Божи. В словото си Емил Велинов изказва специално благодарност за даренията, направени от Съюза на тракийските дружества в България, чиито членове по неговите думи са „ревностни пазители на българщината и православието“.

Красимир Премянов припомня, че Съюзът на тракийските дружества в България е организация, за която справедливото решаване на тракийския въпрос, защитата на българщината и православието са каузи, които тя винаги ще защитава, защото в съдбовни времена българското духовенство е било достоен водач на своя народ, а БПЦ е отстоявала принципни позиции за защита на националната идентичност и държавността, които се основават на източното православие.

През 2008 г. и българска църква „Св. Св. Константин и Елена“ е обновена в автентичния си вид по стари снимки и документи. Средствата за реставрацията са осигури-

държавната власт и тракийци.

Реализирането на стратегията на СТДБ за защита на българщината и православието, за съхранение и популяризиране тракийското културно и историческо наследство включва и издигане на паметници, в които се вгражда паметта и историческата истина за трагедията на тракийските българи и техните борби за освобождение и съхраняване на българския дух. Част от тази родолюбива дейност е инициативата за поставянето на бюст паметник на Екзарх Антим I (1816–1888) в двора на българската църква „Св. Св. Константин и Елена“ в Одрин. На 17 октомври 2010 г. паметникът е открит от тогавашния председател на СТДБ К. Карамитрев. На откриването на мемориала присъстват министър Божидар Димитров, авторът на паметника проф. Валентин Старчев, генералният консул на България в турския град Вълчо Марков и стотици тракийци, за които Антим I е един от тях.

Продължава на 8-а стр.

Изложбата „125 години организирано тракийско движение в България“ гостува в църквата „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин

76 ГОДИНИ ОТ СМЪРТТА НА ТРАКИЙСКИЯ ВОЙВОДА ДИМИТЪР МАДЖАРОВ (15.12.1882–25.11.1949 г.)

Д-Р ВАНЯ ИВАНОВА

На 25 ноември се навършиха 76 години от смъртта на войводата Димитър Петков Маджаров, спасителят на тракийци.

Роден в село Мерхамли (днес в Гърция), той от ранна възраст става част от ВМОРО. Участва в Илинденско – Преображенското въстание като четник в Малкотърновско и Лозенградско. Доброволец е в Балканската война през 1912 г.

След края на Междусъюзническата война ((1913), когато турците издевателстват над българите в Източна Тракия, обезбългарена чрез избиване и прогонване на тракийци, Димитър Маджаров оглавява чета, която заедно с четата на Руси Славов, защитава българското население при Дедеагач (дн. Александруполис) и Фере, спасявайки над 12 000 български бежанци. В търсене на спасение от турските жестокости, те тръгват към майка България. По пътя са подлагани многократно на жестока сеч от турския потери. Походът продължава седем дни и на 4 октомври 1913 година, в близост до село Ятаджик (дн. Маджарово) рано сутринта ги посреща засада от башибозук. В този ден се водят най-големите сражения. Четите спасяват част от населението. След засадата уплашените жени и деца тръгват надолу по дерето под връх „Чаталкая“, за да преминаят р. Арда, която в този момент е граница на България. Там попадат под обстрела на картечница, която става причина за кръвопролитната смърт на хиляди тракийци по пътя им към живота. В страшната трагедия загиват над 2000 души, част от които са жени и деца, избити и удавени в р. Арда. Останалите са спасени благодарение на Димитър Маджаров и Руси Славов. В мразовития месец октомври реката е пълноводна и с дни влачи труповете на загиналите, а от кръвта им водата потича червена, безпощадно повличайки част от децата и по-възрастните хора, които се опитват да преминаят през нея. Димитър Маджаров подава от ръка на ръка дечица. За да прекосят реката хората се хващат за ръце и заедно да се опитат да се спасят. От другия край на реката ги очакват български граничари, които помагат на бежанците.

През 1928 г. по инициатива на младежко – културно благотворително дружество „Тракия“ в памет на загиналите българи тракийци през 1913 г. се организира за първи път събор – поклонение край с. Ятаджик, който се превръща в традиция, която се спазва до днес. През същата година Димитър Делибозов, който учителства в Ятаджик, организира събиране на човешки кости със своите ученици, за да бъде направен общ гроб на загиналите. По спомени на очевидци гробът е бил направен на 15–20 метра югоизточно от сегаш-

През 1913 г., край град Фере, четите на войводите Димитър Маджаров и Руси Славов спасяват 12 000 българи от турския башибозук.

“Аз събрах момчетата си, които бяха до 60 души, държах им реч...И Маджаров беше събрал своите... Видяхме една колона – все български народ, която държеше един час. Всичките ми момчета плакаха. Решихме атака.”

ния паметник. В началото на 1949 г. Тракийската организация взема решение за построяването на паметник, в чието изграждане се включва цялото население на Ятаджик.

В пантеона са преместени намерените кости на загиналите, а върху паметника са изписани имената на войводите Димитър Маджаров и Руси Славов. Откриването на паметника, изграден по проект на арх. Д. Дяков, става на събора през последната неделя на септември 1949 г. в присъствието на войводата Димитър Маджаров. Той разказва за трагичните събития през 1913 г. Три месеца по-късно умира, но името и делото му продължават да живеят в паметта на тракийци и на всички признателни българи.

През 1959 г., в знак на признателност към тракийския войвода село Ятаджик е преименувано на Маджарово, а през 1974 г. е обявено за град.

Национално тракийско поклонение „Ден на тракийската памет“ в Маджарово, организирано от Съюза на тракийските дружества в България и община Маджарово, всяка година събира стотици потомци на тракийци. Историята на поклонението като един от символите на паметта и незабравата е написана с кръвави букви, които трудно подреждат думи, за да опишат болката, мъката и скръбта, белязали съдбата на потомците на тракийските бежанци. Те почитат своите предци, сред които видно място заема спасителят Димитър Маджаров.

Като делегат от Тракийската организация Димитър Маджаров участва в състава на българската делегация на Парижката мирна конференция, по време на която е сключен Парижкят мирен договор през 1947 година.

Тракийският войвода умира

на 25 ноември 1949 година в Кърджали.

Днес потомците на тракийските бежанци отдават почит пред паметта му пред неговите паметници в центъра на Маджарово и Кърджали, в Градския парк на Свиленград, пред пантеона на загиналите тракийци в Маджарово, както и на гроба му в Кърджали.

• Паметник в Маджарово

• Паметник в Кърджали

• Паметник в Свиленград

ДИМИТЪР МАДЖАРОВ – С

ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „СЛАВ МЕРДЖАНОВ“ – КАРНОБАТ, ПОЧЕТЕ ПАМЕТТА НА СВОЯ ПАТРОН

ДОНКА ДИМОВА

На 27 ноември, в деня когато се навършват 124 години от гибелта на Слав Мерджанов, членове на Тракийско дружество „Слав Мерджанов“ в град Карнобат се събраха пред бюст-памятника на своя патрон в градския парк. С цветя в ръце и сведени глави, те отдадоха почит на карнобатлията, чието име остава символ на смелост и себеприщипване.

Елфина Тенева, член на Управителния съвет на дружеството, припомни пред присъстващите живота и делото на Мерджанов. „Днес заставаме пред паметта на един млад човек, чийто живот изгаря ярко и кратко, но оставя след себе си светлина, която не помръква“, каза тя.

Слави Мерджанов е роден в Карнобат през 1876 г. Млад човек с немирна душа и силна вътрешна воля, той търси истина, справедливост и път, по който човек живее смислено. Обучението му по право в Женева не го отдалечава от родината – напротив, там у него се разгаря още по-силно стремението към свобода. Попада в среди, където се обсъждат идеи за един по-справедлив свят, и без колебание се присъединява към тях. За него свободата не е просто идея, а морален дълг.

Мерджанов се включва в нелегални революционни групи, организира дръзки акции и застава рамо до рамо с хора, готови да рискуват всичко. Дори след ареста си, запазва твърдостта си – без страх, без съмнение, без отстъпление.

На 27 ноември 1901 г., едва на 25 години, той е обесен в Одрин.

Макар младостта му да е прекършена преждевременно, Слави Мерджанов остава в историята като човек, доказал, че свободата има цена и има герои, готови да я заплатят.

РАО "ТРАКИЯ"

Стара Загора, бул. "Христо Ботев" 100, ет. 3, офис 6
тел.: 042-600 586
e-mail: ram@ram-trakia.org; www.ram-trakia.org

RAM "TRAKIA"

Стара Загора, бул. "Христо Ботев" 100, п. 3, офис 6
tel.: +359-42-600 586
e-mail: ram@ram-trakia.org; www.ram-trakia.org

ДО

Г-Н КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СПДБ

Уважаеми господин Премянов,

От името на РАО "Тракия" поздравявам организаторите и участниците в научната конференция: „Тракийският въпрос в българо-турските отношения през XX–XXI век“.

Темата е изключително важна, защото с Турция ни свързва не само обща граница. Убеден съм, че представените доклади ще дадат възможност да се осмисли миналото, но и да бъдат очертани перспективите пред бъдещото развитие на двустранните отношения.

Желяя Ви успешна и ползотворна работа!

Проф. Иван Върляков
изп. директор на РАО "Тракия"

Република България
Вицепрезидент

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕМЯНОВ,

УВАЖАЕМИ НАУЧНИ ДЕЙЦИ,

СКЪПИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА,

Има места на картата на България, които не просто обитаваме, те обитават нас. В съзнанието на поколения българи Тракия е не само територия. Тя е памет! Памет за горящите села, за бежанските колонии, за майките с деца, посели дългия път към неизвестното.

Тракия винаги ще бъде онази жива рана в гърдата на България, където всяка нива пази стъпки, всяка песен съхранява имена, които вече никой не носи, но всички помнят.

Тракия е земя, върху която историята се е подписвала толкова пъти, че масилото ѝ е станало част от българската душа. Тук и мълчанието звучи като тъжно наследство.

Уважаеми дами и господа,

За мен е чест да Ви поздравя по повод провеждането на тази значима научна конференция – „Тракийският въпрос в българо – турските отношения през XX–XXI век“, посветена на отбелязването на 100 години от Ангорския договор между България и Турция, превърнал се в ключов дипломатически акт. Той постави основите на трайните отношения между двете държави след бурните събития на Първата световна война и разпадането на Османската империя.

Вашият форум е не само пространство за научен обмен. Той има важен принос за съхраняването на паметта, утвърждаването на историческата истина и провеждането на задълбочен обществен дебат. Защото тракийският въпрос, е не само част от нашата история. Той е сложен исторически и дипломатически проблем, който отразява драматичните процеси на разпадане на империи и формиране на национални държави. И не на последно място – търсенето на справедливост, мерило за държавническо поведение и отстояване на националното ни достойнство.

Дами и господа,

Обезщетяването на тракийските бежанци е рана, която никога няма да зарасне. Тя все още кърви. През 2018 година, при посещението на турския президент Реджеп Тайип Ердоган у нас за срещата ЕС – Турция, президентът Румен Радев отново постави този въпрос: „Очаквам България да не остане в ролята на домакин. Надявам се премиерът да постави и въпроса... за обезщетяването на тракийските бежанци“.

За съжаление, за тази несправедливост, историята все още стъпва „на пръсти“! Диалогът днес между нашите съседски страни, който се развива в контекста на европейската интеграция, икономическите връзки и регионалната сигурност, създава по-благоприятна среда за поставянето отново на този исторически въпрос. Това изисква от правителството на България не само да балансира между националните интереси и стабилността в региона, но и да възстанови историческата справедливост и националното ни достойнство.

Вярвам, че резултатите от конференция – „Тракийският въпрос в българо – турските отношения през XX–XXI век“ ще обогатят историографията, ще подпомогнат обществените институции в тяхната работа и ще ни доближат до една справедлива оценка на миналото.

Успех на конференцията!

ИЛИЯНА ЙОТОВА

ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Вania ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, акад. Иван ГРАНИТСКИ, Искра ЧЕРНЕВА, д-р Динко СТРАНСКИ, Хубен СТЕФАНОВ;
Тодор КОРУЕВ | Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67; Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светла ЧЕРНОГОРОВА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат) Златка МИХАЙЛОВА и Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовград).

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ДЕЛОТО НА ТРАКИЙЦИ ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКОТО...

Продължение от 5-а стр.

Неговото име е свързано с борбите им за независимост и за съхранение на българската идентичност. Този първи български паметник в Турция предизвиква недоволството на Истанбулския патриарх Вартоломей, който периодично поставя въпроса за неговото премахване от двора на българския храм „Св. св. Константин и Елена“.

Паметникът и българските църкви в Одрин са места, които тракийци свято тачат и почитат по време на ежегодните Национални тракийски събори. Те са се утвърдили трайно в календара на Тракийската организация и Тракийския научен институт като мероприятия, чрез които защитават българщината на територията на Република Турция, правото си да съхраняват българските православни храмове и отстояват позицията в българските църкви да се служи на български език.

От 2005-а нататък, всяка година на 6 и 21 май, по време на храмовите празници на църквата „Св. Великомъченик Георги“ и „Св. св. Константин и Елена“ потомците на прогонените тракийски бежанци провеждат Национални тракийски събори в двете църкви. Те започват с литургия и завършват в двора на църквите с богата културна програма, подготвена от тракийски фолклорни групи.

бъдеще. За тази цел, посещаващите храмове искат да се чувстват участници в богослужението и изразяват своето несъгласие с богослужение на чужд език чрез протести, петиции и подписка до Негово Светейшество патриарх Даниил.

Стремешът към духовна дейност и образование е с дълбоки корени в нашето минало. В тежки времена тракийските българи са дарявали за училища и просвета. В края на XIX и началото на XX век откритите в Одрин и Истанбул училища, читалища, образователни и благотворителни дружества стимулират образованието и съдействат на сънародниците ни да опазят народността си принадлежност.

Днес образователните традиции в Одрин са продължени от Българското неделно училище „Отец Александър Чъкърък“ и от филиала на свилеградското читалище „Просвета“, което функционира в църквата „Свети Великомъченик Георги“, както и от Българското неделно училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Истанбул. Те са духовни средища и притегателен център за хора с български корени. Библиотеките към тях и етнографската изложба в читалището в Одрин, напомнят за живота и бита на прокудените тракийски българи.

Българският дух живее във всяко кътче на училищата, в които се изучава български език най-мощ-

ци. Организиран се гостуването на тракийски фолклорни групи към дружествата в Хасково, Харманли, Любимец, Свиленград и др.

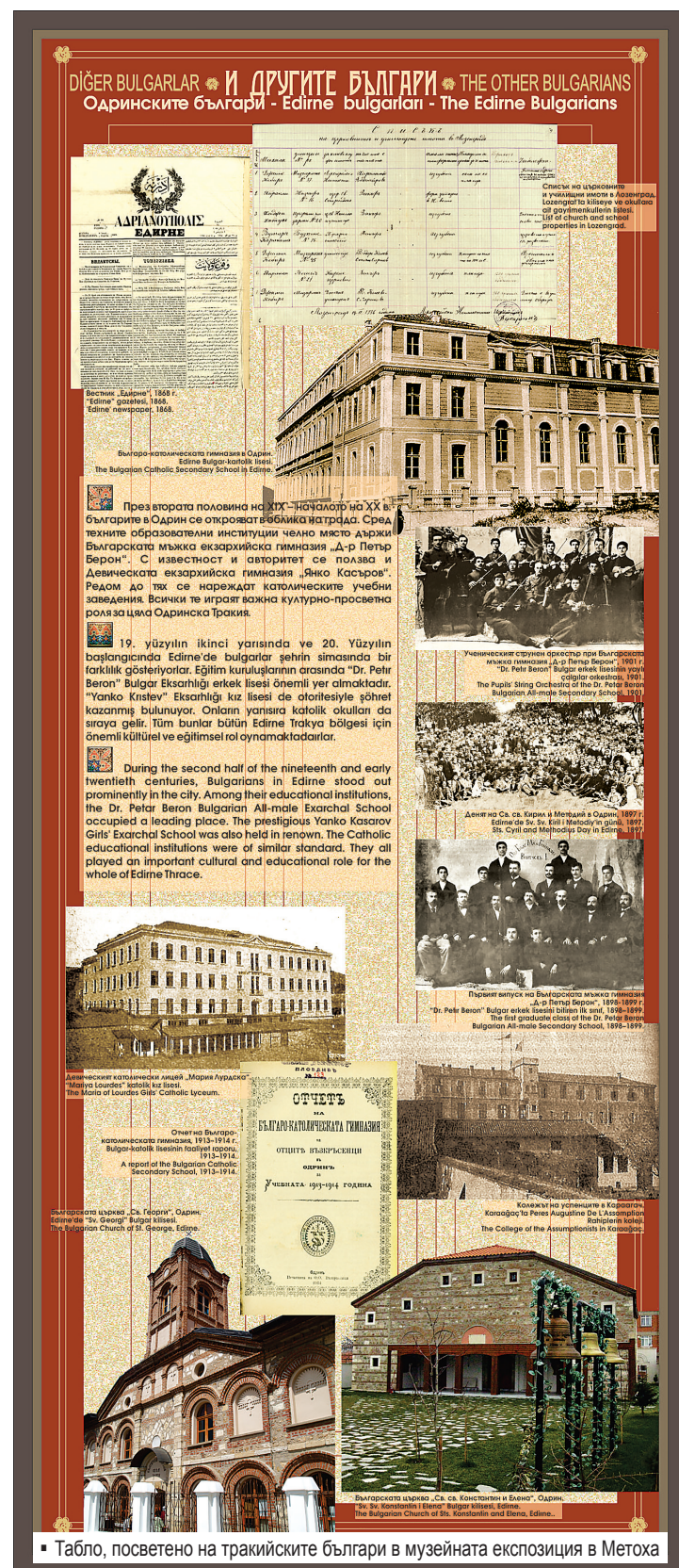
Важно място в живота на ученици и учители заемат християнски и национални празници като 3 март, 24 май, Ден на народните будители, Гергьовден, Великден, Рождество Христово и др.

Представянето на изложби и участие в създаването на музейни експозиции, посветени на тракийските българи, са част от дейността на тракийци за съхранение и популяризиране на тракийското културно – историческо наследство. Така например от декември 2021 – до края на януари 2022 г. в църквата „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин гостува изложба, посветена на 125-годишнината от началото на организираното тракийско движение в България. Експозицията е дело на Съюза на тракийските дружества и Тракийския научен институт. На откриването на изложбата (18.12.2021 г.) присъстват представители на българските дипломатически мисии в Одрин и Истанбул, Негово Високопреосвещенство митрополит Киприан, свещеници от Стара Загора и Свиленград, отец Александър Чъкърък – предстоятел на българските храмове в Одрин и член на ВК на СТДБ, Анастас Карчев – кмет на община Свиленград, представители на тракийските дружества в София, Хасково, Любимец, Харманли, Карнобат, българи, живеещи в Одрин и родители със своите деца от Българското неделно училище. НВП Старозагорския митрополит произнася трогателно слово за смисъла на изложбата и ролята на организации като Съюза на тракийските дружества в България, които съхраняват и популяризират тракийското културно – историческо наследство, осъществяват родолюбива дейност и поддържат ползотворни връзки с държавните институции и БПЦ.

Българската църква „Свети Стефан“ е един от най-значимите паметници на културно-историческото ни наследство в Истанбул, светиня на българския дух. Тя е собственост на Фондацията на Православната църква на Българската екзархия, която е наследник Фондацията на Българската екзархия, регистрирана (1936) с цел да съхранява историческото, културно и църковно наследство.

Проблеми в носещата конструкция на църквата налагат затварянето ѝ за богослужение и извършването на основен ремонт и реставрация, които продължават от 2011 до 2018 г. Строително-ремонтните дейности и цялостната реставрация на храма са осъществени от Истанбулската голяма община, Областната управа и Фондацията на Православната църква на Българската екзархия в града на Босфора.

Успоредното с реставрацията на църквата се реставрира и сградата на Метеха, който като център на българското духовно и национално Възраждане, е един от емблематичните обекти в Истанбул. На 23 май 2016 г. в реставрираната сграда на Метеха е открита музейна експозиция под надслов „Корени във времето: Българската екзархия и българската общност в Цариград

Табло, посветено на тракийските българи в музейната експозиция в Метеха

Откриване на изложба в църквата „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин

Откриване на постоянна изложба в Метеха в Истанбул

Практиката, която се опитват да наложат гръцки духовници като не допускат български владици за богослужения, както и нескритите им амбиции за налагане на богослужения на неразбираемия за сънародниците ни гръцки език, предизвикват недоволство сред тракийските българи. Те приемат това като неуважение към вярата, която е опазила народа ни през вековете. Тя е тази, която ще съхрани неговата идентичност и културно-историческото ни наследство и в

ният инструмент за съхраняване на българската идентичност, бит и култура. В лицето на Съюза на тракийските дружества в България, Тракийските дружества в Хасково, Харманли, Свиленград и Любимец, както и на Генералните консулства на Република България в Одрин и Истанбул, учители и ученици имат съмишленици и приятели, които им помагат и даряват учебници и учебни помагала, участват в тържества, свързани с национални и училищни празни-

в миналото и днес“. Сериозен принос за създаването на експозицията имат СТДБ и ТНИ. В музейната сбирка са представени две секции, посветени на тракийските и малоазийските българи като част от националната памет. По време на освещаването на сградата председателят на Съюза на тракийските дружества в България Кр. Преманов дарява икона на Метеха.

На събитието, свързано с тържественото откриване на реставрираната българска църква „Свети Стефан“ (7.01.2018) присъстват представители на духовната и светската власт на двете съседни държави, както и официална делегация от тракийци, водени от председателя на СТДБ Кр. Преманов.

На 18 септември 2022 г., по повод 130 години от полагането на основния камък на българската православна църква на брега на Златния рог, е отслужена Божествена света литургия, организирана от Фондацията на Православната църква на Българската екзархия в Истанбул. В състава на водената от вицепрезидента Ил. Йотова българска делегация, Съюзът на тракийските дружества е представен от

председателя Красимир Преманов.

Посещенията на тракийци в града на Босфора и участието им в литургиите в българския православен храм, са послания на християни, които съхраняват православната вяра, етническата си принадлежност и се борят за опазване на българското културно-историческо наследство.

В дългия списък на родолюбива дейност на тракийци, е записан и паметникът с барелеф на отец Александър Чъкърък в Одрин. Паметниците като част от културно-историческото наследство имат особено значение за настоящето и бъдещето. Те се строят за почит към мъртвите, но и за да напомнят на живите, че миналото, както и за да възпитават уважение и родолюбие.

Инициативите за съхранение на културно-историческото наследство като важен елемент на националната идентичност, са особено актуални днес, когато се води битка за историята и паметта. Тракийци са общност, която свято тачи паметта, работи за съхранение и популяризиране на културно-историческото наследство, което е част от националното богатство.